

Geen plant die hartje winter zo rijk bloeit als Hamamelis, de toverhazelaar. Extra is de aangename geur die sommige cultivars verspreiden. 'Arboretum Kalmthout heeft een prachtige selectie met bloei gedurende enkele weken,' vertelt Abraham Rammeloo.

Tekst en fotografie: Emiel van den Berg

Geen tuin of park kan zonder vertegenwoordigers van de Hamamelidaceae, ofwel de toverhazelaarfamilie. *Corylopsis* bijvoorbeeld behoort tot de eerste bloeiers in het voorjaar, gevolgd door *Fothergilla*. Beide hebben een fraaie herfstverkleuring. Ook bekend vanwege zijn herfstverkleuring is *Parrotia* die hartje winter met bescheiden bloemen bloeit. Uitbundiger bloeiend in de winter is *Hamamelis*, de toverhazelaar.

Hamamelis kent vier soorten en één belangrijke kruisingsvorm. *H. virginiana* en *H. vernalis* (twee minder bekende soorten) groeien van nature in Noord-Amerika. *H. mollis* en *H. japonica* zijn te vinden in China en Japan. In hun natuurlijke habitat groeien ze alle vier op beboste berghellingen, vaak op wat vochtige grond langs beken en rivieren. De kruisingsvorm van *H. mollis* en *H. japonica* is *H. x intermedia*. Deze heeft van beide ouders de beste kwaliteiten: rijke bloei, grote bloemen, een soms aangename geur, goede groei en winterhardheid.

DE BELDER

Abraham Rammeloo is conservator/directeur van Arboretum Kalmthout, op de route naar Antwerpen net over de grens. Onder de bezielende leiding van Robert en Jelena De Belder groeide dit arboretum halverwege de vorige eeuw uit tot een van de meest prestigieuze botanische collecties ter wereld. Een van de belangrijkste verzamelingen is die van *Hamamelis*. Logisch dus dat de huidige conservator gevraagd naar zijn favoriete houtige gewas *Hamamelis* kiest. "In de winter hebben we extra openingsdagen, omdat de meesten dan vol in bloei staan."

De minst belangrijke soorten zijn *H. virginiana* en *H. vernalis*. De eerste is de enige die vóór de winter bloeit, gelijktijdig met (of soms nog voor) het geel verkleuren van het loof. Hij vormt een forse heester, tot enkele meters hoge meerstammige boom. De tweede is een rela-

Hamamelis x intermedia 'Jelena'

Plantnaam: Hamamelis - toverhazelaar
Groei vorm: enkele meters hoge heester
Blad: omgekeerd eirond, donkergroen
Bloem: winterbloeiend in geel-, oranje- en roodtinten
Bijzonderheden: geur, herfstverkleuring

ABRAHAM RAMMELOO:

'Terecht een onderscheiding van de RHS'

tief kleine soort - tot circa 2 meter hoogte - met kleine, sterk geurende bloemen.

Veel belangrijker, zeker voor het selectiewerk, zijn *H. mollis* en *H. japonica* waarvan de kruisingsvorm *H. x intermedia* de fraaiste selecties kent. De eerste verschenen halverwege de vorige eeuw en inmiddels is er ruim keuze in de kleuren geel, geeloranje en koperrood. "De meeste zijn gevonden in Arboretum Kalmthout waar het echtpaar De Belder ze van namen voorzag." Bekend zijn onder andere de lichtgeel bloeiende 'Primavera' en de koperrode 'Diana'. "Voor ons blijft 'Jelena' een topper. Een prachtige cultivar die nog altijd niet onderdoet voor nieuwere selecties. Het is dan ook volkomen terecht dat 'Jelena' nog steeds een AGM, een Award of Garden Merit, van de Royal Horticultural Society heeft. Uiteraard is het ook vanuit historisch perspectief onze favoriet." 'Jelena' is niet zo'n heel erg groot uitgroeiende toverhazelaar wat de plant extra interessant maakt voor aanplant in de particuliere tuin. De bloemen zijn licht oranje en de geur is zacht. "En weinig andere bomen of struiken

bloeien gewoon door tijdens vorst of wanneer er sneeuw op de takken ligt."

Behalve de bloeiperiode is de bloemvorm bij *Hamamelis* onderscheidend. De dicht opeenstaande bloemen hebben vier korte, onopvallende kelkbladeren en vier lange, gekleurde kroonbladeren. De mate waarin deze smalle en langgerekte kroonbladeren zich ontkrullen, verschilt vaak per cultivar. "Belangrijk is verder dat *Hamamelis* weinig problemen of ziektes kent. Alleen een kalkrijke bodem, stagnerend water of een te droge standplaats kunnen voor problemen zorgen. Verder wenst hij een standplaats in 'dappled shade', zoals ze dat in het Engels zeggen." Rammeloo vindt het mooi wanneer *Hamamelis* in groepsverband wordt aangeplant. "Liefst op plaatsen waar 's winters de zon op valt en uiteraard vanwege de geur niet te ver van een winterpassage." Toverhazelaars zijn niet goedkoop en worden niet graag verplant. "Maar je kunt er decennialang van genieten. Je moet enkel opletten dat je een goed geënte plant koopt en dat de onderstam geen eigen leven gaat leiden."